

Winter 2027, Volume 15, Issue 4

Comparison of Personality Factors among Couples with Low and High Marital Satisfaction in Isfahan

Nasrin Keyghobadi¹, Maryam Fatehizade², Mehdi Tabrizi^{3*}

1- PhD Student, Department of Counseling, Kho.C., Islamic Azad University, Khomeinishahr, Iran.

2- Professor, Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

3- Assistant Professor, Department of Counseling, Kho.C., Islamic Azad University, Khomeinishahr, Iran.

Corresponding author: Mehdi Tabrizi, Assistant Professor, Department of Counseling, Kho.C., Islamic Azad University, Khomeinishahr, Iran.

Email: mehditabr@iaui.ac.ir

Received: 2026/08/02

Accepted: 2026/10/09

Abstract

Introduction: Low marital satisfaction is regarded as a fundamental challenge to family health, often stemming from incongruence and differences in couples' personality factors. The present study aimed to compare personality factors between couples with low and high marital satisfaction in Isfahan.

Methods: This study employed a descriptive-comparative design. The statistical population comprised all married couples aged 25 to 60 years in Isfahan during autumn and winter 2023. In this study, a total of 128 couples (256 individuals) were selected via convenience sampling. Data were collected using a demographic questionnaire, "16 Personality Factor Questionnaire", and the "ENRICH Marital Satisfaction Scale". The qualitative content validity of the instruments was confirmed, and their reliability was determined using internal consistency through Cronbach's alpha coefficient. Collected data were analyzed using SPSS. 23.

Results: The results of discriminant analysis showed that the discriminant function correctly classified 219 out of 256 participants; accordingly, the overall accuracy of the model in differentiating couples based on the 16 personality factors was obtained at 85.55%. Discriminant analysis revealed that couples with high marital satisfaction were distinguished based on tender-minded, abstractedness, emotional stability, dominance, rule-consciousness, and warmth, whereas couples with low marital satisfaction were differentiated based on self-disclosure, openness to change, apprehension, tolerate disorder, and tension.

Conclusion: Couples' personality traits play a decisive role in the quality of marital relationships. Accordingly, assessing these personality factors can serve as an effective tool in premarital counseling programs to evaluate spousal compatibility, as well as in tailoring specialized therapeutic interventions for dissatisfied couples.

Keywords: Marital satisfaction, Couples, Personality factors.

مقایسه عوامل شخصیت در زوجین دارای رضایت زناشویی کم و زیاد در شهر اصفهان

نسرین کیقبادی^۱، مریم فاتحی زاده^۲، مهدی تبریزی^{۳*}

۱- دانشجوی دکتری، گروه مشاوره، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، ایران.

۲- استاد، گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

۳- استادیار، گروه مشاوره، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، ایران.

نویسنده مسئول: مهدی تبریزی، استادیار، گروه مشاوره، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، ایران.

ایمیل: mehditabr@iau.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۷/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۵/۱۱

چکیده

مقدمه: رضایت زناشویی پایین، یکی از چالش‌های بنیادین سلامت خانواده به شمار می‌رود که غالباً از ناهمخوانی و تفاوت در عوامل شخصیتی زوجین سرچشمه می‌گیرد. پژوهش حاضر با هدف مقایسه عوامل شخصیت در زوجین دارای رضایت زناشویی کم و زیاد در شهر اصفهان انجام شد.

روش کار: روش پژوهش حاضر توصیفی-مقایسه‌ای می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمام زوجین ۲۵ تا ۶۰ سال شهر اصفهان در پاییز و زمستان سال ۱۴۰۲ بود. در این مطالعه، تعداد ۱۲۸ زوج (۲۵۶ تن)، به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه جمعیت شناختی، "پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت" (Personality Factors Questionnaire 16)، "مقیاس رضایت زناشویی انریچ" (ENRICH Marital Satisfaction Scale) استفاده شد. روایی ابزارها با استفاده از روایی محتوای به روش کیفی و پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ اندازه‌گیری شد. تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده در نرم افزارهای اس پی اس نسخه ۲۳ انجام شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل ممیزی نشان داد که تابع ممیزی توانست ۲۱۹ تن از ۲۵۶ تن شرکت‌کننده را به درستی طبقه‌بندی کند و بر این اساس، دقت کلی الگو در تفکیک زوجین بر اساس عوامل ۱۶ گانه شخصیت برابر با ۸۵/۵۵ درصد به‌دست آمد. تحلیل ممیزی نشان داد زوجین با رضایت زناشویی زیاد بر اساس عوامل نرم‌خویی، انتزاعی بودن، ثبات هیجانی، سلطه‌گری، پابندی به قانون و معاشرتی بودن، و زوجین با رضایت زناشویی کم بر اساس عوامل خودافشاگری، باز بودن نسبت به تغییر، نایمنی، اختلال مدارا و تنیدگی از یکدیگر متمایز می‌شوند.

نتیجه‌گیری: ویژگی‌های شخصیت زوجین نقش تعیین‌کننده‌ای در کیفیت روابط زناشویی ایفا می‌کنند. بر این اساس، ارزیابی این عوامل شخصیتی می‌تواند به عنوان ابزاری کارآمد در برنامه‌های مشاوره پیش از ازدواج جهت سنجش توافق‌پذیری همسران و نیز طراحی مداخله‌های درمانی تخصصی برای زوجین ناراضی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: رضایت زناشویی، زوجین، عوامل شخصیتی.

ازدواج پدیده‌ای است که از نظر بیولوژیکی، روانشناختی، اجتماعی و اقتصادی بر افراد تأثیر می‌گذارد و به عنوان یکی از نهادهای اساسی تضمین‌کننده تداوم زندگی اجتماعی تعریف می‌شود (۱). ازدواج، اساس روابط عاطفی و سالم خانوادگی است. سلامت و هماهنگی پیوند زناشویی نقش مهمی در تأثیرگذاری بر رشد جامع خانواده دارد و به نوبه خود، به تربیت موفق فرزندان آینده کمک می‌کند. در نتیجه، بهزیستی خانواده به عنوان یک کانون اصلی در جامعه علمی، به ویژه در حوزه سلامت روان، پدیدار می‌شود (۲). ناراضی‌ت زناشویی یکی از مهم‌ترین عوامل تهدیدکننده سلامت روان فرد، انسجام خانواده و ثبات اجتماعی به شمار می‌رود. ارتباط بین وضعیت سلامت روان و رضایت زناشویی به رسمیت شناخته شده است، و پژوهش‌ها نشان می‌دهند که بین اضطراب و افسردگی و سطوح پایین‌تر رضایت زناشویی همبستگی وجود دارد (۳-۶). پژوهش‌ها همچنین نشان می‌دهند که ناراضی‌ت زناشویی می‌تواند عملکرد فردی، کیفیت زندگی، ایفای نقش‌های خانوادگی و حتی سلامت جسمانی زوجین را نیز تحت تأثیر قرار دهد و در سطح خانواده، زمینه‌ساز مشکلات تربیتی فرزندان، کاهش احساس امنیت روانی در اعضای خانواده و افزایش احتمال جدایی و طلاق شود (۷-۱۰).

رضایت زناشویی یک مفهوم روانشناختی است که منعکس‌کننده سطح کلی رضایت فرد از رابطه زناشویی خود است و شامل ارزیابی‌های ذهنی در مورد کیفیت ازدواج می‌شود (۱). رضایت زناشویی یک متغیر نگرشی است و بنابراین، یک ویژگی شخصی برای هر دو همسر محسوب می‌شود. طبق این تعریف، رضایت زناشویی در واقع نگرش مثبت و خوشایندی است که همسران نسبت به جنبه‌های مختلف رابطه زناشویی خود دارند. این امر تحت تأثیر عوامل فردی و روانشناختی (مانند سن، تحصیلات، جذابیت فیزیکی، ضریب هوشی، سبک‌های دلبستگی، حل تعارض)، عوامل اجتماعی و معنوی-فرهنگی (حمایت خانواده، ثبات اقتصادی، ارزش‌های مذهبی مشترک، هنجارهای فرهنگی، قومیت) قرار دارد (۱۱، ۱۲).

علاوه بر این، عوامل مختلفی مانند «عوامل شخصیتی» (personality factors) بر رضایت زناشویی تأثیر می‌گذارند و می‌توانند سطوح بالاتری از رضایت زناشویی را در زوجین پیش‌بینی کنند؛ در واقع، ازدواج پیوندی بین دو فرد با

شخصیت‌های متفاوت است (۱۳، ۱۴). Claxton و همکاران (۱۵) بیان می‌کند که رابطه عاشقانه بلندمدت و ایده‌آل مستلزم آن است که افراد در ارزیابی شریک زندگی خود، فراتر از ویژگی‌های فیزیکی بروند و عوامل شخصیتی را در نظر بگیرند. بخش عمده پژوهش‌های شخصیت و رضایت زناشویی در دهه‌های اخیر بر اساس «الگوی ۵ عاملی» (Five-Factor Model) انجام شده است. این الگو، شخصیت را در قالب ۵ بعد اصلی شامل گشودگی به تجربه (openness to experience)، وظیفه‌شناسی (conscientiousness)، برون‌گرایی (extraversion)، توافق‌جویی (agreeableness) و روان‌رنجوری (neuroticism) تبیین می‌کند و یکی از پرکاربردترین چارچوب‌ها در مطالعه تفاوت‌های فردی به شمار می‌رود (۱۶). یافته‌های پژوهشی چهره و همکاران (۱۷) در این حوزه نشان می‌دهند که در چارچوب مدل «الگوی ۵ عاملی»، روان‌رنجوری با رضایت زناشویی همبستگی منفی و معنادار دارد، در حالی که برون‌گرایی، توافق‌جویی، وظیفه‌شناسی و گشودگی به تجربه با رضایت زناشویی همبستگی مثبت و معنادار دارند. همچنین در پژوهش تردست و همکاران (۱۸) گزارش شده است که توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی، به‌همراه روان‌رنجوری، علاوه بر همبستگی مستقیم، از طریق متغیرهایی مانند احساس تنهایی نیز با رضایت زناشویی مرتبط‌اند. در پژوهش فیروزی و خرامین (۱۹) نیز برون‌گرایی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده رضایت زناشویی شناخته شده و توافق‌پذیری نیز سهم معناداری در تبیین آن داشته است. افزون بر این، در پژوهش Claxton و همکاران (۱۵) در روابط زناشویی پایدار، هر پنج عامل بزرگ شخصیت با رضایت زناشویی مرتبط گزارش شده‌اند، اما وظیفه‌شناسی گسترده‌ترین ارتباط را با رضایت زناشویی نشان داده است. نتایج مرور نظام‌مند و فراتحلیل سایه میری و همکاران (۲۰) نیز نشان داده است که رضایت زناشویی با روان‌رنجوری همبستگی منفی و با برون‌گرایی، گشودگی، توافق‌جویی و به‌ویژه وظیفه‌شناسی همبستگی مثبت دارد؛ به‌گونه‌ای که وظیفه‌شناسی قوی‌ترین همبسته مثبت رضایت زناشویی گزارش شده است. با وجود اهمیت این مدل، اتکای غالب پژوهش‌ها به ابعاد کلی و گسترده شخصیت، ممکن است مانع شناسایی دقیق‌تر مؤلفه‌های بنیادینی شود که به‌طور اختصاصی در کیفیت روابط زناشویی نقش دارند.

اگرچه بخش عمده پژوهش‌های پیشین در حوزه شخصیت و

کیفیت روابط زناشویی و محدود بودن پژوهش‌های مبتنی بر «الگوی ۱۶ عاملی Cattell»، پژوهش حاضر با هدف مقایسه عوامل شخصیت در زوجین دارای رضایت زناشویی کم و زیاد در شهر اصفهان انجام شد.

روش کار

روش پژوهش حاضر توصیفی-مقایسه‌ای می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمام زوجین ۲۵ تا ۶۰ سال شهر اصفهان در پاییز و زمستان سال ۱۴۰۲ بود. در این مطالعه، تعداد ۱۲۸ زوج (۲۵۶ تن)، به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای محاسبه تعداد نمونه، با در نظر گرفتن تحلیل تمایزی که روش تحلیل آماری اصلی است و قاعده عملی حداقل ۱۵ مورد به ازای هر متغیر پیش‌بین (۱۶ عامل) و با ۱۶ متغیر مستقل، تعداد نمونه لازم ۲۵۶ تن محاسبه گردید.

معیارهای ورود به پژوهش شامل نمره ۴۷ تا ۹۴ از نمره کل ۲۳۵ برای زوجین ناراضی با رضایت زناشویی کم و نمره ۱۴۲ تا ۲۳۵ از نمره کل ۲۳۵ برای زوجین راضی با رضایت زناشویی زیاد در «مقیاس رضایت زناشویی انریچ»، داشتن رابطه زناشویی رسمی و قانونی در زمان اجرای پژوهش، محدوده سنی ۲۵ تا ۶۰ سال با هدف دستیابی به نمونه‌ای نسبتاً همگن و کنترل اثرات افراطی سنین بسیار پایین یا بسیار بالا، حداقل طول مدت ازدواج ۵ سال به بالا برای اطمینان از استقرار نسبی الگوهای ارتباطی و رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش بود.

معیارهای خروج از پژوهش شامل تجربه بحران حاد یا رویداد آسیب‌زای شدید در ۶ ماه منتهی به اجرای پژوهش، سابقه اختلالات روانپزشکی عمده بر اساس خوداظهاری، عدم تکمیل پرسشنامه‌ها، ارائه پاسخ‌های ناقص یا غیرقابل اعتماد و انصراف از ادامه همکاری در هر مرحله از پژوهش بود.

ابزارهای پژوهش حاضر شامل پرسشنامه جمعیت شناختی سن و سن ازدواج، طول مدت ازدواج، تحصیلات و تعداد فرزندان و ابزارهای زیر بود.

«آزمون ۱۶ عاملی شخصیت» (Personality Factors 16 Questionnaire) توسط Cattell در آمریکا در سال ۱۹۵۷ طراحی شد.

ابزار شامل ۱۸۷ عبارت و ۱۶ عامل است. عامل A معاشرتی بودن (warmth) ۱۰ عبارت شامل ۱، ۱۰، ۱۱، ۵۲، ۷۶، ۱۰۱،

رضایت زناشویی بر «الگوی ۵ عاملی» متمرکز بوده‌اند و بر نقش این ابعاد در کیفیت رابطه صحنه‌گذارده‌اند، اما اتکای صرف به این الگو به دلیل ماهیت کلان و گسترده ابعاد آن، مانع از شناسایی دقیق مؤلفه‌های ظریف و بنیادین شخصیت در پویایی‌های زناشویی می‌شود. در مقابل، «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» که بر پایه نظریه ساختاری صفات بنا شده، تمایزی بنیادی میان «صفات سطحی» (پدیدارهای رفتاری مشاهده‌پذیر) و «صفات عمقی یا بنیادی» (عوامل زیربنایی تعیین‌کننده رفتار) قائل است (۲۱). Cattell صفات را به عنوان مجموعه‌ای از واکنش‌ها یا پاسخ‌های دارای وحدت ساختاری تعریف نمود که پیش‌بینی رفتار فرد را در موقعیت‌های مختلف امکان‌پذیر می‌سازد، تا جایی که شخصیت را «امکان پیش‌بینی رفتار فرد در یک موقعیت مشخص» تعریف کرد. صفات بنیادی یا «صفات عمقی» (source traits) از طریق تعامل با یکدیگر، «صفات سطحی» (surface traits) یا همان سنخ‌ها را پدید می‌آورند که برای شناخت واقعی شخصیت، تمرکز بر تحلیل و شناسایی صفات عمقی ضرورت دارد (۲۲).

با وجود پژوهش‌های گسترده درباره ارتباط ویژگی‌های شخصیتی و رضایت زناشویی، بخش عمده این مطالعات بر «الگوی ۵ عاملی» متمرکز بوده و بررسی نقش عوامل اولیه شخصیت بر اساس «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» به‌ویژه در تمایز زوجین راضی و ناراضی، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. الگوی ۱۶ عاملی Cattell از این جهت برای مطالعه رضایت زناشویی اهمیت ویژه‌ای دارد که نسبت به الگوهای کلی‌تر، ساختاری دقیق‌تر و جزئی‌نگرتر از شخصیت ارائه می‌دهد و می‌تواند ابعاد ظریف‌تری از تعاملات زوجین را آشکار سازد. از این‌رو، «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» امکان شناسایی دقیق‌تر تفاوت‌های شخصیتی میان زوجین راضی و ناراضی را فراهم می‌کند و برای تبیین سازوکارهای روانشناختی مؤثر بر کیفیت رابطه، از رویکردهای کلی‌نگر، توان توضیحی بیشتری دارد. همچنین، در بافت فرهنگی ایران شواهد منسجم و کافی درباره اینکه کدام یک از عوامل بنیادی «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» بیشترین نقش را در رضایت یا ناراضیتی زناشویی دارند، محدود است. بنابراین، هنوز روشن نیست که کدام مؤلفه‌های شخصیتی می‌توانند به‌طور دقیق‌تر زوجین راضی را از ناراضی متمایز کنند و این‌خال، ضرورت انجام پژوهش حاضر را برجسته می‌سازد. با توجه به نقش تعیین‌کننده عوامل شخصیتی در

در پژوهش Schermer و همکاران (۲۴) روایی سازه به روش عاملی تأییدی «پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت» روی ۱۱۹۸ داوطلب برای احراز سمت‌های مدیریتی میان‌رده در یک شرکت بزرگ کانادایی بررسی و ساختار ۱۶ عاملی تأیید شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه‌های فوق بررسی و برای همه عوامل بالاتر از ۰/۷۰ گزارش شد. در پژوهش Krug & Johns (۲۵) روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأییدی «پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت» روی ۱۷۳۸۱ مرد و زن عادی آمریکایی بررسی و ساختار ۱۶ عاملی تأیید شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه‌های فوق بررسی و برای همه عوامل بالاتر از ۰/۷۰ گزارش شد.

در پژوهش عبادی و همکاران (۲۶) روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأییدی «پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت» روی ۵۱۳ تن از کارکنان مؤسسات دولتی اهواز بررسی و ساختار ۱۶ عاملی تأیید شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه‌های فوق بررسی و برای عوامل در دامنه‌ای از ۰/۵۵ تا ۰/۸۱ گزارش شد. در پژوهش ملیانی و همکاران (۲۷) روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأییدی «پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت» روی ۱۶۷ تن از افراد داوطلب استخدام در بانک‌های شهر تهران بررسی و ساختار ۱۶ عاملی تأیید شد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه‌های فوق بررسی و برای همه عوامل بالاتر از ۰/۷۰ گزارش شد.

«مقیاس رضایت زناشویی انریچ» (ENRICH Marital Satisfaction Scale) توسط Fowers & Olson (۲۸) در آمریکا در سال ۱۹۹۳ ساخته شده و شامل ۴۷ عبارت و ۱۲ زیر مقیاس شامل تحریف آرمانی (idealistic distortion) ۲ عبارت شامل ۳، ۱۷، رضایت زناشویی (marital satisfaction) ۵ عبارت شامل ۱، ۲، ۶، ۱۴، ۲۷، ۳۴، مسائل شخصیتی (personality issues) ۳ عبارت شامل ۴، ۲۲، ۴۰، ارتباط (communication) ۴ عبارت شامل ۱۳، ۲۳، ۳۲، ۴۱، حل تعارض (conflict resolution) ۴ عبارت شامل ۷، ۲۴، ۳۳، ۴۲، مدیریت مالی (financial management) ۴ عبارت شامل ۸، ۱۵، ۱۶، ۲۵، فعالیت‌های اوقات فراغت (leisure activities) ۵ عبارت شامل ۹، ۲۶، ۳۱، ۳۵، ۴۳، روابط جنسی (sexual relationship) ۳ عبارت شامل ۱۰، ۳۶، ۴۴، ازدواج و فرزندان (children and parenting) ۵ عبارت شامل ۱۱، ۱۹، ۲۸، ۳۷، ۴۵،

۱۲۰، ۱۷۶، ۱۷۷ و ۱۷۸ است، عامل B استدلال انتزاعی (abstract reasoning) ۱۳ عبارت شامل ۲، ۱۷، ۵۳، ۷۷، ۷۸، ۱۵۲، ۲۸، ۵۴، ۵۵، ۷۸، ۱۲۶، ۱۳۷ و ۱۷۰ است، عامل C ثبات هیجانی (emotional stability) ۱۳ عبارت شامل ۳، ۴، ۴۵، ۵۰، ۵۱، ۹۳، ۱۰۳، ۱۵۴، ۵، ۷۹، ۹۴، ۹۸ و ۱۵۴ است، عامل E سلطه‌گری (dominance) ۱۳ عبارت شامل ۶، ۱۵، ۱۸، ۶۵، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۸، ۱۸۱، ۲۹، ۸۰، ۹۵، ۱۰۴، ۱۵۶ و ۱۶۰ است، عامل F سرزندگی (liveliness) ۱۳ عبارت شامل ۷، ۱۴، ۳۷، ۱۱۱، ۱۲۲، ۱۳۵، ۱۳۸، ۳۰، ۵۳، ۸۷، ۱۱۵، ۱۵۸ و ۱۵۹ است، عامل G پایبندی به قانون (rule-consciousness) ۱۰ عبارت شامل ۹، ۱۹، ۱۲۳، ۱۳۳، ۱۴۶، ۱۵۵، ۸، ۳۴، ۵۶ و ۱۵۹ است، عامل H جسارت اجتماعی (Social Boldness) ۱۳ عبارت شامل ۱۲، ۲۱، ۲۲، ۶۰، ۱۱۳، ۱۳۶، ۱۸۶، ۳۵، ۴۵، ۶۱، ۹۶، ۱۴۰ و ۱۶۲ است، عامل I حساسیت (sensitivity) ۱۰ عبارت شامل ۱۳، ۲۶، ۷۱، ۷۲، ۱۱۴، ۱۶۳، ۳۶، ۶۲، ۹۷ و ۱۶۴ است، عامل L گوش به زنگ بودن (vigilance) ۱۰ عبارت شامل ۲۳، ۲۷، ۳۸، ۱۱۲، ۱۴۱، ۱۶۴، ۶۳، ۶۴، ۸۹ و ۱۳۹ است، عامل M انتزاعی بودن (abstractedness) ۱۳ عبارت شامل ۱۶، ۲۴، ۵۷، ۱۱۷، ۱۴۰، ۱۶۹، ۶۶، ۹۰، ۱۰۵، ۱۱۶، ۱۴۱، ۱۶۹ و ۱۷۰ است، عامل N حفظ حریم خصوصی (privateness) ۱۰ عبارت شامل ۴۱، ۴۷، ۷۷، ۱۴۷، ۱۷۹، ۶۷، ۹۱، ۱۰۶، ۱۷۱ و ۱۸۰ است، عامل O نایمنی (apprehension) ۱۳ عبارت شامل ۱۸، ۶۹، ۸۴، ۹۶، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۴۳، ۴۹، ۶۸، ۹۴، ۴۱، ۱۴۲ و ۱۶۸ است، عامل Q1 باز بودن نسبت به تغییر (openness to change) ۱۰ عبارت شامل ۲۰، ۳۶، ۸۷، ۱۴۵، ۱۶۹، ۱۷۱، ۲۱، ۵۰، ۶۵ و ۱۱۲ است، عامل Q2 خودبسنده (self-reliance) ۱۰ عبارت شامل ۳۱، ۷۴، ۹۷، ۱۴۸، ۱۷۷، ۱۲۲، ۴۹، ۶۸، ۷۱ و ۱۷۲ است، عامل Q3 کمال‌گرایی (perfectionism) ۱۰ عبارت شامل ۳۲، ۴۴، ۷۳، ۴۷، ۸۱، ۱۷۴، ۳۳، ۷۶، ۱۲۴ و ۱۷۳ است و عامل Q4 تنیدگی (tension) ۱۳ عبارت شامل ۳۹، ۴۰، ۷۵، ۸۵، ۱۲۴، ۱۳۹، ۱۷۳، ۴۸، ۷۰، ۷۵، ۱۱۱، ۱۲۵ و ۱۷۵ است.

هر عبارت ۳ گزینه پاسخ دارد و برای هر پاسخ، بر اساس کلید آزمون، نمره ۰، ۱ یا ۲ تعلق می‌گیرد. بعضی عبارت‌ها نیز به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمره خام هر عامل با استفاده از جداول هنجاری و با توجه به جنسیت و گاهی گروه سنی، به نمره استاندارد استن (Sten) تبدیل می‌شود؛ دامنه نمره استن از ۱ تا ۱۰ است و استن‌های ۱ تا ۳ پایین، ۴ تا ۷ متوسط و ۸ تا ۱۰ بالا تفسیر می‌شوند (۲۳).

بستگان و دوستان (family and friends) ۴ عبارت شامل ۲۰، ۲۹، ۳۸، ۴۶، نقش های مساوات گرایانه (egalitarian roles) ۳ عبارت شامل ۵، ۱۲، ۱۸ و جهت گیری مذهبی (religious Orientation) ۴ عبارت شامل ۳۰، ۳۹، ۴۷ را در یک طیف ۵ درجه ای لیکرت از کاملاً مخالف = ۱، مخالف = ۲، نه موافق و نه مخالف = ۳، موافق = ۴ تا کاملاً موافق = ۵ مورد ارزیابی قرار می دهد. عبارت های شماره ۴، ۶، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۵، ۴۶ و ۴۷ به صورت معکوس نمره گذاری می شوند. حداقل نمره در این ابزار ۴۷ و حداکثر نمره ۲۳۵ است. نمره ۴۷ تا ۹۴ به معنای رضایت زناشویی پایین، نمره ۹۵ تا ۱۴۱ به معنای رضایت زناشویی متوسط و نمره ۱۴۲ تا ۲۳۵ به معنای رضایت زناشویی بالا است.

در پژوهش Wadsby (۲۹) روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی «مقیاس رضایت زناشویی انریچ» روی ۱۴۲ زوج از مردم عادی سوئد بررسی و نتایج ۱۲ عامل را تأیید کرد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق بررسی و در دامنه ای از ۰/۶۹ تا ۰/۹۷ گزارش شد. در پژوهش Nunes و همکاران (۳۰) روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی «مقیاس رضایت زناشویی انریچ» روی ۲۰۵ تن از مردم عادی پرتغال بررسی و نتایج ۱۲ عامل را تأیید کرد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق بررسی و ۰/۸۷ گزارش شد.

در پژوهش تردست و همکاران (۳۱) روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی «مقیاس رضایت زناشویی انریچ» روی ۳۲۰ تن از زنان و مردان مراجعه کننده به مراکز مشاوره خانواده در شهر ایلام بررسی و نتایج ۱۲ عامل را تأیید کرد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق بررسی و ۰/۷۹ گزارش شد. در پژوهش سونی و متقی (۳۲) روایی سازه به روش تحلیل عاملی تاییدی «مقیاس رضایت زناشویی انریچ» روی ۱۶۰ تن از زوج های جوان ساکن شهر استهبان بررسی و نتایج ۱۲ عامل را تأیید کرد. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ روی نمونه های فوق بررسی و ۰/۷۸ گزارش شد.

در پژوهش حاضر روایی محتوا به روش کیفی «مقیاس رضایت زناشویی انریچ» و «پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت» برای تمام عبارت ها مورد تأیید ۵ تن از مدرسین هیأت

علمی روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر قرار گرفت. پایایی به روش همسانی درونی با محاسبه ضریب آلفا کرونباخ ابزارها روی ۲۴۰ تن از زوجین شهر اصفهان که در پژوهش حاضر شرکت داشتند، برای «مقیاس رضایت زناشویی انریچ» ۰/۸۷ و «پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت» در دامنه ای از ۰/۷۰ تا ۰/۷۹ به دست آمد.

برای جمع آوری داده ها، در مرحله نخست، پس از دریافت کد اخلاق پژوهش از سامانه ملی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی، فرایند نمونه گیری و گردآوری داده ها آغاز گردید. روش نمونه گیری به شیوه در دسترس بود و از طریق مراجعه مستقیم پژوهشگر اول به مراکز آموزش عالی انجام شد. پس از حضور در این محیط ها و تشریح اهداف پژوهش، اصل رازداری و داوطلبانه بودن مشارکت برای شرکت کنندگان تبیین گردید. با هدف گسترش تنوع جمعیت شناختی و تعمیم پذیری یافته ها به خارج از بافتار این مراکز، از شرکت کنندگان تقاضا شد تا پیوند اختصاصی پرسشنامه برخط را در اختیار سایر زوج های واجد شرایط در دایره ارتباطی خود قرار دهند.

جهت رعایت رفاه شرکت کنندگان، افزایش میزان مشارکت و به حداقل رساندن سوگیری ناشی از ترجیح فردی در شیوه پاسخ دهی، ابزار پژوهش به ۲ صورت کاغذی (نسخه چاپی) و برخط (از طریق پیوند اختصاصی در سامانه آنلاین پرس لاین) در اختیار آن ها قرار گرفت؛ بنابراین، شرکت کنندگان بر اساس اولویت، محدودیت زمانی و سهولت دسترسی خود، می توانستند ابزار ها را جهت تکمیل همراه با همسرانشان به منزل برده و در جلسات بعد عودت دهند، یا با ورود به پیوند اختصاصی از طریق تلفن همراه و رایانه، به صورت برخط و مستقل به پرسش ها پاسخ دهند. همچنین تمهیدات لازم جهت رفع ابهامات احتمالی زوجین و اطمینان از ثبت کامل و بی نام اطلاعات پیش بینی شد. در سطح روش اجرا، جهت پیشگیری از هم پوشانی و اثر گذاری متقابل دیدگاه های زوجین بر یکدیگر، در هر دو شیوه (کاغذی و برخط) تأکید صریح و دستورالعمل مکتوب ارائه گردید که هر یک از همسران پرسشنامه را به صورت انفرادی، در شرایط بدون تعامل و بدون اطلاع از پاسخ های دیگری تکمیل نمایند تا استقلال پاسخ ها تا حد امکان صیانت شود.

همچنین جهت تضمین ناشناس ماندن هویت شرکت کنندگان، یک سیستم کدگذاری زوجی ۲ قسمتی

مجذور آن به منظور برآورد میزان پیوند عضویت گروهی با متغیرهای پیش‌بین مورد سنجش قرار گرفتند. همچنین معناداری تابع میزری با استفاده از آماره لامبدای ویلکس (Wilks' Lambda) و آزمون مجذور کای ارزیابی شد. در نهایت، برای تعیین سهم هر متغیر و دقت الگو در تفکیک گروه‌ها، ضرایب استاندارد شده و غیراستاندارد تابع میزری، مراکز گروهی (Group Centroids) و ماتریس طبقه‌بندی (محاسبه درصد صحت پیش‌بینی، حساسیت و ویژگی الگو) به کار گرفته شدند. تحلیل داده‌ها در نرم‌افزار اس پی اس اس نسخه ۲۳ انجام شد.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر میانگین $\pm$ انحراف معیار سن شرکت‌کننده‌های پژوهش $34/85 \pm 7/04$ و میانگین $\pm$ انحراف معیار سن ازدواجشان $23/2 \pm 4/56$ بود. میزان تحصیلات ۱۶ تن (۱۲/۵ درصد) از شرکت‌کننده‌های پژوهش دیپلم، ۱۹ تن (۱۴/۸ درصد) کاردانی، ۵۰ تن (۳۹/۱ درصد) کارشناسی، ۳۵ تن (۲۷/۳ درصد) کارشناسی ارشد و ۸ تن (۶/۳ درصد) دکتری بود. همچنین، میانگین و انحراف معیار طول مدت ازدواج در ۱۲۸ زوج شرکت‌کننده به ترتیب ۱۱/۶۰ و ۵/۲۰ سال بود. از نظر تعداد فرزندان، ۲۱ تن (۱۶/۴ درصد) ۱ فرزند، ۵۶ تن (۴۳/۸ درصد) ۲ فرزند، ۳۱ تن (۲۴/۲ درصد) ۳ فرزند و ۲۰ تن (۱۵/۶ درصد) ۳ فرزند و بیشتر داشتند. همچنین، میانگین و انحراف معیار طول مدت ازدواج در ۱۲۸ زوج شرکت‌کننده به ترتیب ۱۱/۶۰ و ۵/۲۰ سال بود که از حیث طبقه‌بندی طول مدت ازدواج، ۴۵ زوج (۳۵/۲ درصد) در گروه ۵ تا ۸ سال، ۵۲ زوج (۴۰/۶ درصد) در گروه ۹ تا ۱۲ سال، ۲۱ زوج (۱۶/۴ درصد) در گروه ۱۳ تا ۱۶ سال و ۱۰ زوج (۷/۸ درصد) در گروه ۱۷ سال و بالاتر قرار داشتند.

(به عنوان نمونه: ۱۰۱A برای زوج و ۱۰۱B برای زوجه) به هر زوج اختصاص یافت. در نهایت، جهت طبقه‌بندی شرکت‌کنندگان به ۲ گروه «زوجین راضی» و «زوجین ناراضی»، نمره خط برش ۴۷ تا ۹۴ از نمره کل ۲۳۵ به عنوان زوجین ناراضی و نمره خط برش ۱۴۲ تا ۲۳۵ از نمره کل ۲۳۵ به عنوان زوجین راضی ملاک عمل قرار گرفت. در نهایت، تحلیل‌ها به تفکیک جنسیت یا متغیرهای فردی انجام گرفته است.

به منظور رعایت الزامات اخلاقی، رضایت‌نامه آگاهانه کتبی از تمامی شرکت‌کنندگان اخذ شد و پیش از اجرای سنجش، بر اصل محرمانه ماندن اطلاعات شخصی، داوطلبانه بودن مشارکت و حق انصراف در هر مرحله از پژوهش بدون هیچ‌گونه تبعات منفی، تصریح گردید.

برای تحلیل داده‌ها در این پژوهش، از روش‌های آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و نیز از تحلیل میزری به عنوان روش اصلی آمار استنباطی استفاده شد. به منظور اجرای معتبر این تحلیل، پیش‌فرض‌های آن پیش از برآورد الگو بررسی گردید؛ بدین ترتیب، نرمال بودن توزیع متغیرهای پیش‌بین در هر یک از گروه‌ها از طریق شاخص‌های چولگی (Skewness) و کشیدگی (Kurtosis)، نرمال بودن چندمتغیری و شناسایی داده‌های پرت چندمتغیری با استفاده از فاصله مهلنوبایس (Mahalanobis Distance)، همگنی ماتریس‌های واریانس-کوواریانس گروه‌ها با بهره‌گیری از آزمون باکس (Box's M) و نبود هم‌خطی شدید میان متغیرهای پیش‌بین از طریق شاخص‌های ضریب تحمل (Tolerance) و عامل تورم واریانس (VIF) بررسی شد. در تحلیل میزری، شاخص‌های کلیدی تابع شامل مقدار ویژه (Eigenvalue)، درصد واریانس تبیین‌شده، ضریب همبستگی کانونی (Canonical Correlation) و

جدول ۱: مقدار آیین و ضریب همبستگی نمره با عضویت گروهی

تابع	مقدار آیین	درصد واریانس	ضریب همبستگی	مجذور همبستگی	لامبدای ویلکس	مقدار احتمال
۱	۱/۴۰۱	٪۱۰۰	۰/۷۶۴	۰/۵۸۴	۰/۴۱۷	۰/۰۰۱

همچنین، مقدار لامبدای ویلکس برابر با ۰/۴۱۷ بود که معناداری تابع میزری را تأیید می‌کند ($P < 0.001$). ضرایب غیراستاندارد تابع میزری و میانگین نمره مراکز گروه‌ها برای تعیین نقطه برش در جدول ۲ آمده است.

جدول ۱ نشان می‌دهد که تنها یک تابع میزری برای تفکیک زوجین راضی و ناراضی استخراج شد. مقدار ویژه ۱/۴۰۱ و همبستگی کانونی ۰/۷۶۴ است. مجذور همبستگی کانونی (۵۸/۴ درصد) نشان می‌دهد که این تابع ۵۸/۴ درصد از واریانس عضویت گروهی زوجین را تبیین می‌کند.

جدول ۲: ضرایب غیراستاندارد تابع ممیزی و مراکز گروهی

عوامل	ضرایب غیراستاندارد	ضرایب استاندارد	جهت بار
معاشرتی بودن - کناره گیری (A)	-۰/۲۹۸	-۰/۶۷۱	معاشرتی
استدلال انتزاعی - استدلال عینی (B)	۰/۰۳۷	۰/۰۹۲	استدلال انتزاعی
ثبات هیجانی - بی ثباتی هیجانی (C)	۰/۱۲۲	۰/۲۸۴	ثبات هیجانی
سلطه‌گری - سلطه‌پذیری (E)	۰/۱۱۴	۰/۲۶۷	سلطه‌گری
سرزنده - جدی (F)	-۰/۰۴۸	-۰/۱۱۵	سرزندگی
پایبندی به قانون - ناپایبندی به قانون (G)	۰/۱۰۸	۰/۲۴۸	پایبندی به قانون
جسارت اجتماعی - کم رو (H)	-۰/۱۰۰	-۰/۲۳۱	جسارت اجتماعی
نرم خو - یکدنده (I)	۰/۳۱۸	۰/۶۹۴	نرم خویی
بدگمان - اعتماد کننده (L)	-۰/۰۵۱	-۰/۱۲۴	اعتمادکننده
انتزاعی بودن - عمل‌گرایی (M)	۰/۲۶۶	۰/۵۸۶	انتزاعی بودن
حفظ حریم خصوصی - خودافشاگری (N)	-۰/۲۶۰	-۰/۵۶۲	خودافشاگری
ناایمن - ایمن (O)	-۰/۱۵۷	-۰/۳۴۷	ناایمنی
تجربه‌گرایی - محافظه‌کار (Q۱)	-۰/۲۰۴	-۰/۴۵۶	تجربه‌گرایی
خودبسنده - گروه مدار (Q۲)	-۰/۰۰۴	-۰/۰۱۲	گروه مدار
کمال‌گرایی - اختلال مدارا (Q۳)	-۰/۱۴۶	-۰/۳۲۸	اختلال مدارا
تنیدگی - آرمیدگی (Q۴)	-۰/۱۲۳	-۰/۲۷۹	تنیدگی
ثابت	-۱/۰۷۲		
مراکز گروهی تابع ممیزی	میانگین نمره ممیزی		
زوجین راضی	۱/۴۹۰		
زوجین ناراضی	-۰/۹۲۴		

نمره ممیزی در گروه زوجین ناراضی برابر با $-۰/۹۲۴$ و در گروه زوجین راضی برابر با $۱/۴۹۰$ است. با توجه به اینکه نقطه برش بین ۲ گروه برابر با صفر است، نمره ممیزی منفی نشان‌دهنده احتمال عضویت در گروه زوجین ناراضی و نمره ممیزی مثبت نشان‌دهنده احتمال عضویت در گروه زوجین راضی است. با توجه به مراکز گروهی و تعداد متفاوت ۲ گروه، نقطه برش تابع ممیزی $۰/۳۹۶$ محاسبه شد؛ بنابراین، نمره‌های پایین‌تر از این مقدار به گروه رضایت پایین و نمره‌های بالاتر از آن به گروه رضایت بالا نسبت داده شدند.

ضرایب حساسیت و ویژگی (اختصاصی) نمره در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۲ نشان می‌دهد که تفکیک ۲ گروه بر اساس جهت‌گیری ضرایب ماتریس ساختار صورت گرفته است. بر این اساس، زوجین با رضایت زناشویی زیاد (با جهت‌گیری نمره ممیزی مثبت) عمدتاً با عواملی نظیر حساسیت هیجانی، انتزاعی بودن، ثبات هیجانی، سلطه‌گری، پایبندی به قانون و معاشرتی بودن از گروه دیگر متمایز می‌شوند. در مقابل، زوجین با رضایت زناشویی کم (با جهت‌گیری نمره ممیزی منفی) بیشتر با عواملی چون خودافشاگری، تجربه‌گرایی، ناایمنی، اختلال مدارا و تنیدگی توصیف و تفکیک می‌گردند.

بر اساس ضرایب غیراستاندارد ارائه شده در جدول ۲، نمره تابع ممیزی هر فرد با جایگذاری نمره وی در معادله ممیزی محاسبه می‌شود. مراکز گروهی نشان‌دهنده میانگین

جدول ۳: ضرایب حساسیت و ویژگی نمره متغیرها

درصد	تعداد کل	عضویت گروهی پیش بینی شده		عضویت واقعی
		زوجین راضی	زوجین ناراضی	
۸۵/۵	۱۴۰	۲۰	۱۲۰	رضایت کم
۸۵/۳	۱۱۶	۹۹	۱۷	رضایت زیاد
۸۵/۵۵	۲۵۶	۱۱۹	۱۳۷	کل

نتایج طبقه‌بندی ارائه شده در جدول ۳ نشان داد که تابع ممیزی از قدرت تفکیک مطلوبی در شناسایی زوجین دارای رضایت زناشویی بالا و پایین برخوردار است؛ به‌طوری‌که از ۱۴۰ تن با رضایت زناشویی پایین، ۱۲۰ تن به‌درستی در گروه خود طبقه‌بندی شدند که معادل ۸۵/۷۱ درصد صحت طبقه‌بندی در این گروه است، و از ۱۱۶ تن با رضایت زناشویی بالا نیز ۹۹ تن به‌درستی در گروه مربوط قرار گرفتند که نشان‌دهنده دقت ۸۵/۳۴ درصد برای این گروه می‌باشد؛ در مجموع نیز تابع ممیزی توانست ۲۱۹ تن از ۲۵۶ تن شرکت‌کننده را به‌درستی طبقه‌بندی کند و بر این اساس، دقت کلی مدل در تفکیک زوجین بر اساس «پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت» برابر با ۸۵/۵۵ درصد به‌دست آمد که بیانگر برآزش مطلوب الگو و توانایی بالای «پرسشنامه ۱۶ عاملی شخصیت» در پیش‌بینی سطح رضایت زناشویی زوجین است.

بحث

پژوهش حاضر با هدف مقایسه عوامل شخصیت در زوجین دارای رضایت زناشویی کم و زیاد در شهر اصفهان انجام شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد زوجین راضی با رضایت زناشویی زیاد با برخورداری بیشتر از عوامل نرم خویی، انتزاعی بودن، ثبات هیجانی، سلطه‌گری، پایبندی به قانون و معاشرتی بودن از زوجین ناراضی متمایز می‌شوند. پژوهشی که به طور مستقیم به بررسی نقش الگوی ۱۶ عاملی Cattell در تمایز زوجین راضی و ناراضی پرداخته باشد یافت نشد، با این حال نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های چهره و همکاران (۱۷)؛ تردست و همکاران (۱۸)؛ Claxton و همکاران (۱۵)؛ سایه میری و همکاران (۲۰) که به بررسی اثر عوامل شخصیت بر رضایت زناشویی پرداخته‌اند همسو بود. در این راستا، پژوهش چهره و همکاران (۱۷) نشان داد که روان‌رنجوری به عنوان شاخصی از بی‌ثباتی عاطفی و تنش روانی، همبستگی منفی و معناداری با

رضایت زناشویی دارد؛ این یافته با نتیجه پژوهش حاضر مبنی بر نقش متمایزکننده ثبات هیجانی در زوجین راضی همخوانی دارد، چرا که ثبات هیجانی در «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» در واقع نقطه مقابل روان‌رنجوری بالاست و ظرفیت فرد را برای کنترل تکانه و تنظیم هیجان ارتقا می‌دهد. همچنین، تردست و همکاران (۱۸) و Claxton و همکاران (۱۵) در پژوهش‌های خود نشان دادند که عامل وظیفه‌شناسی قوی‌ترین و گسترده‌ترین همبسته رضایت و پایداری زناشویی است؛ این یافته را می‌توان هم‌راستا با عامل پایبندی به قانون در «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» تبیین کرد. پایبندی به قانون در ساختار Cattell منعکس‌کننده مسئولیت‌پذیری، وجدان اخلاقی، تقید به اصول و پیش‌بینی‌پذیری رفتاری است که دقیقاً هسته مرکزی عامل وظیفه‌شناسی در «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» را پوشش می‌دهد (۲۱). افزون بر این، در نتایج مطالعه فراتحلیل سایه میری و همکاران (۲۰) مشخص شد که روان‌رنجوری بالا با فرسودگی عاطفی همبستگی مستقیم دارد و وظیفه‌شناسی بالا پیش‌بین اصلی ثبات رابطه است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت معاشرتی بودن بالا با تسهیل ابراز صمیمیت عاطفی، گرمی بین‌فردی و پاسخ‌دهی فعالانه به نیازهای دلبستگی همسر، بستر مناسبی را برای تقویت ایمنی دلبستگی، ایجاد پناهگاه امن عاطفی و ارتقای بهزیستی زناشویی فراهم می‌کند. ثبات هیجانی نیز به عنوان یک عامل زیربنایی، ظرفیت زوجین را برای خودتنظیمی هیجانی کارآمد، مدیریت بهینه تنش‌های بین‌فردی، کنترل تکانه‌های ناگهانی و پیشگیری از واکنش‌های هیجانی انفجاری و مخرب در زمان بروز بحران‌ها و تعارض‌های اجتناب‌ناپذیر زناشویی به شکل معناداری افزایش می‌دهد (۳۳). از سوی دیگر، ویژگی پایبندی به قانون نشان‌دهنده مسئولیت‌پذیری بالا، وجدان اخلاقی رشدیافته، تقید به هنجارهای مشترک و پایبندی راسخ به نقش‌ها و تعهدات خانوادگی است که سازگاری زوجی، اعتماد متقابل عمیق

و پیش‌بینی‌پذیری رفتارهای روزمره را در رابطه همسران مستحکم می‌سازد. عامل نرم‌خویی که به عنوان قطب مثبت شاخص حساسیت هیجانی تعریف می‌شود، در این زوجین به عنوان یک تسهیل‌کننده ادراکی و عاطفی عمل می‌کند؛ بدین معنا که همسران با همدلی عمیق‌تر، توانایی ذهن‌انگیزی و ظرفیت ذهن‌سازی قوی‌تری برای درک، تفسیر و بازنمایی صحیح حالات ذهنی، انگیزه‌ها و پیام‌های کلامی و غیرکلامی یکدیگر پیدا کرده و مانع از سوءتفاهم‌های شناختی می‌شوند (۲۱). افزون بر این، عامل تخیل‌گرایی با انعطاف‌پذیری شناختی و نگرش کل‌نگر نسبت به مسائل مرتبط است و به زوجین کمک می‌کند تا به جای تمرکز وسواس‌گونه بر جزئیات تنش‌زای روزمره، معنا و اهداف بلندمدت رابطه خود را مد نظر قرار دهند (۲۲). در نهایت، سلطه‌گری در زوجین راضی، نه به معنای اعمال قدرت استبدادی، بلکه نشان‌دهنده جرئت‌ورزی سالم، اعتمادبه‌نفس بین‌فردی، توانایی حل مسئله و مشارکت فعال و برابر در فرآیندهای تصمیم‌گیری حیاتی است که مانع از اتخاذ الگوهای ارتباطی مخرب مانند پدیده‌های منفعل-مهاجم یا تقابل‌های کناره‌گیری-تقاضا شده و تعادل قدرت پویایی را در ساختار خانواده حفظ می‌کند (۳۴). در مجموع، «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» به عنوان یک سپر حمایتی و ضربه‌گیر روانی در برابر فرسودگی زناشویی عمل کرده و رضایت رابطه زوجی را ارتقا می‌دهد.

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که زوجین ناراضی با رضایت زناشویی کم با برخورداری بیشتر از عوامل خودافشاگری، تجربه‌گرایی، نایمینی، اختلال مدارا و تنیدگی از زوجین راضی متمایز می‌شوند. پژوهشی که به طور مستقیم به بررسی نقش «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» در تمایز زوجین راضی و ناراضی پرداخته باشد یافت نشد، با این حال نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش‌های چهره و همکاران (۱۷) و سایه‌میری و همکاران (۲۰) همسو بود. نتایج مرور نظام‌مند و فراتحلیل سایه‌میری و همکاران (۲۰) نشان داد که روان‌رنجوری با رضایت زناشویی همبستگی منفی دارد؛ یافته‌ای که با بیشتر بودن ویژگی‌های نایمینی و تنیده در زوجین ناراضی در پژوهش حاضر همخوان است. در «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» نایمینی و تنیده را می‌توان به عنوان جلوه‌های نزدیک به بی‌ثباتی هیجانی و آسیب‌پذیری در برابر فشارهای روانی در نظر گرفت؛ به گونه‌ای که افزایش این ویژگی‌ها می‌تواند موجب

اشتغال ذهنی مداوم، حساسیت افراطی به نشانه‌های طرد یا انتقاد، کاهش آستانه تحمل و واکنش‌پذیری بیشتر در تعاملات زناشویی شود (۲۱).

در تبیین این یافته می‌توان گفت تنیدگی و نگرانی به عنوان بازتابی مستقیم از اضطراب تعمیم‌یافته، بی‌ثباتی هیجانی و روان‌رنجوری بالا، گوش‌بزدلی عاطفی مداومی را در فرد ایجاد می‌کنند که آستانه تحمل روانی او را در تعاملات روزمره زناشویی به شدت کاهش داده و رفتارهای تعارضی، سوءبرداشت‌ها و رفتارهای دفاعی را تشدید می‌کند (۳۳). اختلال مدارا در این گروه از زوجین با اعمال استانداردهای سخت‌گیرانه، نامنعطف، غیرواقع‌بینانه و انتقادگری مداوم از خود و شریک زندگی همراه است؛ این امر مانع از پذیرش همدلانه نواقص طبیعی همسر شده و چرخه فرساینده‌ای از ناکامی مستمر، سرزنش متقابل و ناامیدی زناشویی عمیق را در بستر خانواده بازتولید می‌نماید (۳۵). از طرفی، بالا بودن عامل تجربه‌گرایی در زوجین ناراضی، می‌تواند نشان‌دهنده نوعی عدم ثبات، تکانش‌وری، تنوع‌طلبی یا فقدان تعهد به حفظ ساختارها و مرزهای باثبات زندگی مشترک تعبیر شود که احساس ناامنی عاطفی و بی‌ثباتی سیستم دلبستگی را در همسر به دنبال دارد. همچنین، خودافشاگری در این افراد به دلیل مرزبندی‌های ناپخته بین‌فردی و عدم تناسب عاطفی، حالتی ناسازگار به خود می‌گیرد؛ به طوری که ابراز افراطی، بدون کنترل و زود هنگام هیجانات منفی، شکایات و ضعف‌های شخصی بدون در نظر گرفتن ظرفیت پذیرش روانی و آمادگی شناختی طرف مقابل، به جای ایجاد صمیمیت، به احساس پس‌زدگی، گسست ارتباطی و دیوارکشی عاطفی منجر می‌شود. در این راستا، تنش‌های انباشته‌شده ناشی از ترکیب این ویژگی‌های شخصیتی ناسازگار، توانایی پردازش اطلاعات شناختی زوجین را مختل کرده و با فعال‌سازی سیستم دلبستگی ناامن (به‌ویژه دلبستگی اضطرابی و اجتنابی)، رفتارهای حمایتی را کاهش می‌دهد (۲۱).

در مجموع، یافته‌ها نشان دادند که عوامل شخصیتی اولیه در «الگوی ۱۶ عاملی Cattell» می‌تواند زوجین راضی و ناراضی را از یکدیگر متمایز سازد. ویژگی‌هایی مانند ثبات هیجانی، گرمی، اعتماد، مسئولیت‌پذیری و انعطاف‌پذیری، از طریق تسهیل تنظیم هیجان، حل تعارض سازنده، ارتباط مؤثر و مدیریت انتظارات متقابل، با رضایت زناشویی ارتباط دارند. در مقابل، بی‌ثباتی هیجانی، اضطراب، بدگمانی،

محدودیت‌هایی چون استفاده از ابزارهای خودگزارش‌دهی، نمونه‌گیری غیرتصادفی، طولانی بودن پرسشنامه‌ها و نیز قدمت برخی ابزارهای مورد استفاده مواجه بود؛ لذا در تعمیم نتایج احتیاط باید صورت گیرد.

سیاسکزاری

مقاله حاضر بخشی از نتایج رساله دکتری خانم نسرین کیقبادی، رشته مشاوره در دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر، با راهنمایی خانم دکتر مریم فاتحی‌زاده است که با کد IR.IAU.KHSH.REC.1402.018 در سامانه ملی اخلاق در پژوهش‌های زیست پزشکی ثبت شده است. بدین وسیله از همه افرادی که در این پژوهش شرکت کردند، همچنین مسئولین دانشگاه آزاد اسلامی که با همکاری خود امکان این پژوهش را فراهم آوردند تشکر و قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله حاضر هیچ‌گونه تضاد منافی را گزارش نکردند.

References

1. Yolcu B, Toprak Y, Ulusoy RY, Tiryaki Ö. Mediating role of maternal burnout in the relationship between marital satisfaction and maternal attachment. *Journal of Pediatric Nursing*. 2026;87(1):306-313. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0882596326000424> <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2026.01.031>
2. Aziz Attia Salama R, Gad Abd El-Kader R, Matter Tadross T, Hashem Elsalous S. [Assessment of the effect of the COVID-19 pandemic on levels of satisfaction in marital relationships during and post-lockdown]. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2025;22(1):100831-100841. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214139125000186> <https://doi.org/10.1016/j.ijans.2025.100831>
3. Rakhshani T, Amirsafavi M, Motazedian N, Harsini PA, Kamyab A, Jeihooni AK. [Association of quality of life with marital satisfaction, stress, and anxiety in middle-aged women]. *Frontiers in Psychology*. 2024;15(1):1-10. <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/>

انعطاف‌ناپذیری و دشواری در کنترل تنش می‌توانند زمینه‌ساز تعارض‌های مکرر، الگوهای ارتباطی ناکارآمد و ناراضی‌زناشویی باشند. بنابراین، ناراضی‌زناشویی را می‌توان پدیده‌ای چندعاملی دانست که در شکل‌گیری آن، عوامل شخصیتی در تعامل با عوامل ارتباطی، هیجانی، خانوادگی و موقعیتی نقش دارند (۲۲).

نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که زوجین راضی و با رضایت زناشویی زیاد با برخورداری بیشتر از عوامل نرم خویی، تخیل‌گرایی، ثبات هیجانی، سلطه‌گری، پایبندی به قانون و معاشرتی بودن، و زوجین ناراضی با رضایت زناشویی کم با برخورداری بیشتر از عوامل خودافشاگری، تجربه‌گرایی، نالیمنی، اختلال مدارا و تنیدگی، مرزهای تمایزدهنده دو گروه را شکل می‌دهند. براین اساس، ارزیابی این عوامل شخصیتی می‌تواند به عنوان ابزاری کارآمد در برنامه‌های مشاوره پیش از ازدواج جهت سنجش توافق‌پذیری همسران و نیز طراحی مداخله‌های درمانی تخصصی برای زوجین ناراضی مورد استفاده قرار گیرد. این پژوهش نیز همچون سایر پژوهش‌ها با

- articles/10.3389/fpsyg.2024.1357320/full <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1357320>
4. Yang L, Yang Z, Yang J. The effect of marital satisfaction on the self-assessed depression of husbands and wives: investigating the moderating effects of the number of children and neurotic personality. *BMC Psychology*. 2023;11(1):163-173. <https://link.springer.com/article/10.1186/s40359-023-01200-8#citeas> <https://doi.org/10.1186/s40359-023-01200-8>
5. Kasalova P, Prasko J, Holubova M, Vrbova K, Zmeskalova D, Slepecky M, Grambal A. Anxiety disorders and marital satisfaction. *Neuro Endocrinology Letters*. 2018;38(8):555-564. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29504737/>
6. Taghizade Chime A, Robat Mili S. [Marital satisfaction and self-esteem: the mediating roles of alexithymia and communication skills]. *Iranian Journal of Family Psychology*. 2023;10(1):128-145. https://www.ijfpjournal.ir/article_711090.html?lang=en
7. DeLongis A, Zwicker A. Marital satisfaction and divorce in couples in stepfamilies. *Current Opinion in Psychology*. 2017;13(1):158-

161. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2352250X16301932#cite-by>
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.11.003>
8. Simanjuntak M, Yulianti LN, Kumalasari B. The impact of social support, family function, work-family conflict, and marital satisfaction on the quality of life of working women in Indonesia. *Review of Applied Socio-Economic Research*. 2024;28(2):1-10. <https://www.reaser.eu/ojs/ojs-3.1.2-1/index.php/REASER/article/view/566>
9. Yang J-H, Yang HJ, Jung SC, Choi C, Bum C-H. Comparative analysis of stroke, marital intimacy, marital satisfaction and divorce intention according to the type of participation in marital leisure sports activities. *Behavioral Sciences*. 2024;14(9):757-767. <https://www.mdpi.com/2076-328X/14/9/757>
<https://doi.org/10.3390/bs14090757>
10. Choi Y, Lim J-y. Differences in marital satisfaction and intention for subsequent childbirth by latent profile of family values among parents with young children in Korea. *Behavioral Sciences*. 2024;14(10):868-878. <https://www.mdpi.com/2076-328X/14/10/868>
<https://doi.org/10.3390/bs14100868>
11. Raesi R, Gooshki HS, Khoshi A, Saadat SH, Daneshi S, Hushmandi K. [The impact of spiritual and cultural beliefs on family relationships and marital satisfaction in religious communities: A systematic review]. *The Open Public Health Journal*. 2025;18(1):1-10. <https://www.sciencedirect.com/org/science/article/pii/S1874944525000681>
<https://doi.org/10.2174/0118749445401885250704054224>
12. Sayehmiri K, Kareem KI, Abdi K, Dalvand S, Gheshlagh RG. [The relationship between personality traits and marital satisfaction: a systematic review and meta-analysis]. *BMC Psychology*. 2020;8(1):15-25. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7006385/>
<https://doi.org/10.1186/s40359-020-0383-z>
13. Chehreh H, Ozgoli G, Abolmaali K, Nasiri M. [The relationship between personality traits and marital satisfaction based on five factors model of personality: A systematic review]. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences*. 2017;22(5):121-132. <https://sjku.muk.ac.ir/article-1-3566-en.html>
14. Abbasi SI. [Personality and marital relationships: developing a satisfactory relationship with an imperfect partner]. *Contemporary Family Therapy*. 2017;39(3):184-194. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10591-017-9414-1#citeas>
<https://doi.org/10.1007/s10591-017-9414-1>
15. Claxton A, O'Rourke N, Smith JZ, DeLongis A. Personality traits and marital satisfaction within enduring relationships: an intra-couple discrepancy approach. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2012;29(3):375-396. <https://doi.org/10.1177/0265407511431183>
16. de Raad B, Mlačić B. Big Five Factor Model, Theory and Structure. In: Wright JD, editor. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Second edition. Oxford: Elsevier; 2015. p. 559-566. <https://www.sciencedirect.com/science/chapter/referencework/abs/pii/B9780080970868250666>
<https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.25066-6>
17. Chehreh H, Ozgoli G, Abolmaali K, Nasiri M. [The relationship between personality traits and marital satisfaction based on five factors model of personality: A systematic review]. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences*. 2017;22(5):121-132. <https://sjku.muk.ac.ir/article-1-3566-en.html>
18. Tardašt L, Mami S, Ahmadi V, Nademi A. [Structural relationships between personality traits and marital satisfaction with the mediation of loneliness in women and men referring to counseling centers in Ilam city]. *Journal of Health Promotion Management*. 2023;12(5):60-73. <https://jhpm.ir/article-1-1671-en.html>
19. Firoozi M, Kharamin S. [Prediction of marital satisfaction based on personality traits and coping styles in married people with extramarital affairs]. *Armaghane Danesh*. 2020;25(6):838-851. <https://armaghanj.yums.ac.ir/article-1-2860-en.html>
<https://doi.org/10.52547/armaghanj.25.6.838>
20. Sayehmiri K, Kareem KI, Abdi K, Dalvand S, Gheshlagh RG. [The relationship between personality traits and marital satisfaction: A systematic review and meta-analysis]. *BMC Psychology*. 2020;8(1):15-25. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32033583/>
<https://doi.org/10.1186/s40359-020-0383-z>
21. Woodward L. Cattell Trait Theory Lexical Analysis. *The Wiley Encyclopedia of Personality and Individual Differences*; 2020. p. 135-140.

- <https://doi.org/10.1002/9781118970843.ch24>
22. Cattell HEP, Mead AD. The Sixteen Personality Factor Questionnaire (16PF). The SAGE Handbook of Personality Theory and Assessment, Vol 2: Personality Measurement and Testing. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc; 2008. p. 135-59. <https://psycnet.apa.org/record/2008-14475-007>
<https://doi.org/10.4135/9781849200479.n7>
 23. Cattell RB. Personality and Motivation Structure and Measurement. Oxford, England: World Book Co.; 1957. <https://psycnet.apa.org/record/1958-03918-000>
 24. Schermer JA, Krammer G, Goffin RD, Biderman MD. Using the 16PF to Test the differentiation of personality by intelligence hypothesis. Journal of Intelligence. 2020;8(1):12-22. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7151114/>
<https://doi.org/10.3390/jintelligence8010012>
 25. Krug SE, Johns EF. A large scale cross-validation of second-order personality structure defined by the 16PF. Psychological Reports. 1986;59(2):683-693. <https://doi.org/10.2466/pr0.1986.59.2.683>
 26. Ebadi GH, Delavar A, Najarian B. [An examination of the factor structure of Cattell's 16 Personality Factor Questionnaire (16-PE-E) in Ahvaz]. Psychological Achievements. 2003;10(2):1-15. https://psychac.scu.ac.ir/article_17666.html?lang=en
 27. Melyani M, Tavoli A, Khodabakhsh R, Bakhtiari M. [Comparative conclusion between 16PF free and employment applicants]. Journal of Modern Industrial/Organizational Psychology. 2010;1(1):39-45. <https://www.sid.ir/paper/177144/en>
 28. Fowers BJ, Olson DH. ENRICH Marital Satisfaction Scale: A brief research and clinical tool. Journal of Family Psychology. 1993;7(2):176-85. <https://psycnet.apa.org/record/1994-00021-001>
<https://doi.org/10.1037/0893-3200.7.2.176>
 29. Wadsby M. Evaluation of the Swedish version of the ENRICH Marital Inventory. Nordic Journal of Psychiatry. 1998;52(5):379-388. <https://doi.org/10.1080/08039489850139409>
 30. Nunes C, Ferreira LI, Martins C, Pechorro P, Ayala-Nunes L. The ENRICH Marital Satisfaction Scale: Adaptation and psychometric properties among at-risk and community Portuguese parents. Journal of Social and Personal Relationships. 2022;39(11):3275-3295. <https://doi.org/10.1177/02654075221095052>
 31. Tardašt L, Mami S, Ahmadi V, Nademi A. [Structural relationships between personality traits and marital satisfaction with the mediation of loneliness in women and men referring to counseling centers in Ilam city]. Journal of Health Promotion Management. 2023;12(5):60-73. <https://jhpm.ir/article-1-1671-en.html>
 32. Sooni Z, Motaghi R. [Comparison of insecure attachment style and internet addiction among young couples with and without marital satisfaction]. Journal of Health Promotion Management. 2025;14(2):90-101. <https://jhpm.ir/article-1-1862-en.html>
 33. Cattell RB, Cattell HEP. Personality structure and the new fifth edition of the 16PF. Educational and Psychological Measurement. 1995;55(6):926-937. <https://psycnet.apa.org/record/1996-13338-001>
<https://doi.org/10.1177/0013164495055006002>
 34. Shahmoradi S, Etemadi O, Bahrami F, Fatehi Zade M, Ahmadi A. [Modeling of effecting factors in demand - withdraw marital communicational cycle]. Family Counseling and Psychotherapy. 2017;6(1):35-56. https://fcp.uok.ac.ir/article_42722.html?lang=en
 35. Salari F, Moeenizadeh M, Asghari Ebrahimabad MJ. [The role of perfectionism in predicting marital satisfaction of married people with the mediation of rumination]. Research in Clinical Psychology and Counseling. 2024;13(2):5-20. https://tpccp.um.ac.ir/article_44981.html?lang=en